

for mine erfaringsfelter, at jeg tør formode om dem.

Glem ikke mundheldet – tillagt Henry Petersen – at de bedste fund gøres nær de gode kroer. Må vi dreje det derhen, at de fleste sølvfund gøres på den egn, hvor den bedste sølvhistoriker virker. Havde en Schoubye raset i Århus eller Odense, ville billedet af disse centrer for sølvproduktion måske være ændret henimod en større variation af emner, hvor nu korpus dominerer. I Nordjylland kan således skelnes mellem en rig vendssyselsk tradition for besiddelse af drikkekander, kvindeligt dragtsølv og halssmykker – og en tyndere himmerlandsk, som foretrækker bægre, knæspænder og skospænder. Kun skeer synes at være ens for de to områder. Men undersøgelsen har hidtil været for overfladisk.

Den folkelige kunsthistorie kan først skrives, når tilstrækkelig mange afhandlinger om lokale forhold foreligger. Her er et mønster til efterligning.

Peter Riismøller.

Johan Meyer: Det gamle Frøslev. (Udg. af Historisk Samfund for Sønderjylland, 1961). 160 s.

Historisk Samfund for Sønderjylland har i serien af små, populære levnedsskildringer udsendt et bind med minder, fortalt af den gamle smed i Frøslev, Johan Meyer. Smeden er en god fortæller, og resultatet er blevet en både morsom og interessant skildring af livet i et gammelt landsbysamfund, hvor dansk og tysk brødes, og af en ung nordslesvigsk håndværkers oplevelser under fremmedherredømmet. Erindringerne slutter med afstemningen og genforeningen i 1920.

Naturligvis vil læsere med kendskab til eller forbindelse med egnen omkring Frøslev have særlig glæde af bogen, men det lille, upretentiøse erindringsværk rækker nu ud over det

rent lokalhistoriske. Johan Meyers ungdomsoplevelser er typiske for så mange unge sønderjyder af hans generation. Bl. a. er skildringen af livet i garnisonen i Rendsborg et ganske godt eksempel på, hvordan de dansk-sindede sønderjyder mødte den preussiske militærtjeneste før verdenskrigen. De satte ikke deres sindelag til, men kunne alligevel mødes med de tyske værnepligtige i det kammeratskab, der ofte udvikles under militærtjenesten.

Frøslev blev jo i 1920 dansk, og skiltes derved ud af sin gamle sammenhæng med Hanved sogn, der gik til Tyskland. Det har præget det nationale liv i Frøslev, at byen således i egentligste forstand lå på grænsen mellem dansk og tysk, og det gør Meyers erindringer særlig interessante. Det gælder f. eks. hans oplysninger om det plattyske sprog, der her skød en af sine nordligste forposter frem. O. 1900 var, fortæller Johan Meyer, børnenes omgangssprog dansk, men i 1914 var der sket en ændring, således at plattysk var det sprog, der benyttedes, når børn fra dansk- og tysktalende hjem legede sammen. Alle danske familier og deres børn kunne tale plattysk, og i daglig omgang brugtes sprogene i flæng, betinget af, hvem man talte med.

Den lille bog kan læses med udbytte af alle, der gerne vil have et levende og umiddelbart indtryk af livet i en af de sydligste danske landsbyer under fremmedherredømmet.

H. P. Clausen.

Schriften der Heimatkundlichen Arbeitsgemeinschaft für Nordschleswig. Herausgegeben im Auftrag der Heimatkundlichen Arbeitsgemeinschaft von Fr. Christensen. Hefte 1 und 2. (1960). 143 s.

I april 1959 oprettede hjemmetykkerne i Nordslesvig Heimatkundliche Arbeitsgemeinschaft, hvis formål bl. a. er at udgive hæfter med historiske og naturhistoriske artikler om hjemstav-

nen. Det er meningen, at der skal udsendes to hæfter om året.

Det første hæfte, der er et dobbelt-hæfte, har som hovedbidrag en god og grundig afhandling om den gamle adelsgård Årup ved Åbenrå, skrevet af bibliotekar Fr. Christensen, der også er den nye publikations redaktør. Desuden bringes en levnedsskildring, som afdøde provst Valentiner, Sønderborg, har givet af sin far, Christian August Valentiner, der før revolutionen i 1848 var præst i Rinkenæs. 1849 forflyttedes han af fællesregeringen til det gode kald Tyrstrup-Hjernstrup, hvorfra han igen fjernedes af bestyrelseskommissionen. I 1864 vendte han tilbage til landsdelen som præst ved St. Nikolaj i Flensborg og tilsynsførende med skolevæsenet. Allerede 1865 kom han påny til Tyrstrup, som han dog 1870 ombyttede med kaldet i Gl. Haderslev.

Hæftet indeholder desuden en kort beretning, som den unge teolog Joh. Preben Sutor Wernich skrev om sine genvordigheder på en rejse fra Højer til Sønderborg i 1848. Rejsen kom til at gå over Fyn! Dr. Niels Wernich har bearbejdet dette lille øjebliksbillede fra det urolige krigsår. – Fr. Christensen meddeler i nogle aktuddrag oplysninger om kammerherre Heltzens og det slesvigske ministeriums nationalpolitiske arbejde på de augustenburgske godser 1850–53. »Hartes Regiment des Kammerherrn Heltzen« er undertitlen. – Hæftet slutter med en lille afhandling af redaktør Harboe Kardel, »Augustenburger Berichte«, hvor han ved hjælp af brevstoffet i det hertugelige privatarkiv søger at tegne et billede af den virksomhed, den augustenburgske kreds udøvede i Nordslesvig i årene 1830–48. Fremstillingen har ikke udnyttet hele det tilgængelige materiale, men den giver et godt indtryk af, som dr. Kardel formulerer det, at hertug Christian Augusts person mere virkede hemmende end fremmende på den

unge slesvig-holstenske bevægelse i det nordlige Slesvig.

Det er altså et afvekslende og interessant stof, der fremlægges i dette nydeligt udstyrede hæfte. Sønderjyske lokalhistorikere vil, hvis standarden holdes, kunne have nytte af at have opmærksomheden henledt på dette bidrag til sønderjysk hjemstavns historie.

H. P. Clausen.

Hans Lund: Historiker i højskolens tjeneste. Taler og artikler. (Gyldendal, 1960). 280 s.

Til Hans Lunds 70-års dag er udsendt denne essay-samling. Emnerne er meget vidt spredte, men det må hilses med tilfredshed, at denne samling er blevet til – det dyrkes desværre for lidt i Danmark, at historikere udgiver sådanne artikel-samlinger. Selv om der ikke er tale om direkte frugter af førstehåndsstudier, har det sin selvstændige værdi for historisk og almenkulturelt interesserede kredse at stifte bekendtskab med resultatet af en kyndig og erfaren historikers bestandige arbejde med at holde sig orienteret også på de felter af faget, hvor han ikke selv har lejlighed til at trænge til bunds. En bog af denne type er netop Hans Lunds; titlen er nok dækkende i den forstand, at mange af stykkerne er udgået af højskolearbejdet, men ellers rammer den ikke præcist. Emnerne samler sig om sønderjyske forhold, dansk politisk historie, engelske personligheder, højskolens og landbrugets historie. Endelig slutes med nogle småstykker, der under fællestitlen »portrætter« giver personlighedskarakteristikker ved runde år og dødsfald, det mindst vægtige i bogen. Historikere og historisk interesserede vil have glæde af at læse bogen; historikere i pædagogisk arbejde vil kunne hente mange impulser i den.

Vagn Dybdahl.